

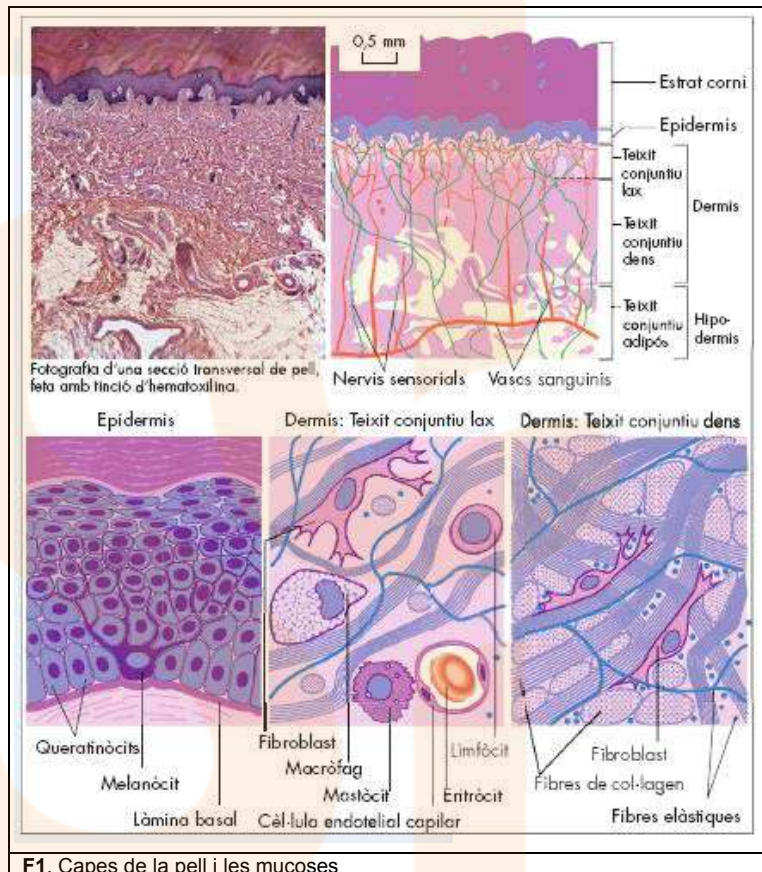
Les defenses naturals

La primera barrera que es troben els microorganismes invasors (virus, bacteris, fongs, paràsits), són les superfícies exteriors del cos: els epitelis de la pell i les mucoses respiratòries i gastrointestinals.

La pell i les mucoses

La pell intacta és impermeable a la major part de microorganismes. Està formada per diverses capes (F1):

- **Epidermis:** és l'estrat extern de la pell, i produeix cèl·lules amb funció protectora plenes de **queratina** (queratinòcits). La seva capacitat per protegir contra possible sinfeccions també depèn de:
  - la seva descamació contínua
  - la suor i les secrecions sebàcies de les glàndules secretores
- **Dermis:** Capa de teixit conjuntiu, amb dues subcapes:
  - **Teixit conjuntiu lax:** conté gran nombre de cèl·lules: pròpies del teixit conjuntiu (fibroblasts), i de defensa (macròfags, de funció fagocitària, mastòcits del procés inflamatòri, limfòcits de defensa específica). És a aquest nivell on hi arriben els capilars sanguinis.
  - **Teixit conjuntiu dens:** format per fibres de **col·làgena** i fibres elàstiques
- **Hipodermis:** Capa de teixit adipós, que actua com a reserva energètica i termoprotectora en algunes espècies de mamífers.

Les mucoses són capes epitelials que recobreixen les superfícies respiratòries i digestives:

- **Mucosa respiratòria:** del nas als bronquis; conté cèl·lules cil·liades recobertes de mucus. La seva funció és desplaçar partícules de pols i gèrmens a la faringe per ser deglutits, o bé poder expulsar-los mitjançant la tos o els esternuts.
- **Mucosa digestiva:** a l'estòmac, la mucosa conté glàndules oxíntiques, productores d'àcid clorhídric que destrueix nombrosos bacteris. Al còlon hi ha la **microbiota bacteriana intestinal**, una comunitat bacteriana que hi viu en una relació de mutualisme, impeding la implantació i penetració d'espècies bacterianes patògenes.
- **Mucosa tracte genital femení:** a la vagina hi ha una flora bacteriana pròpia, que protegeix contra possibles infeccions per part de fongs com ara *Candida*.

Les cèl·lules de la defensa inespecífica

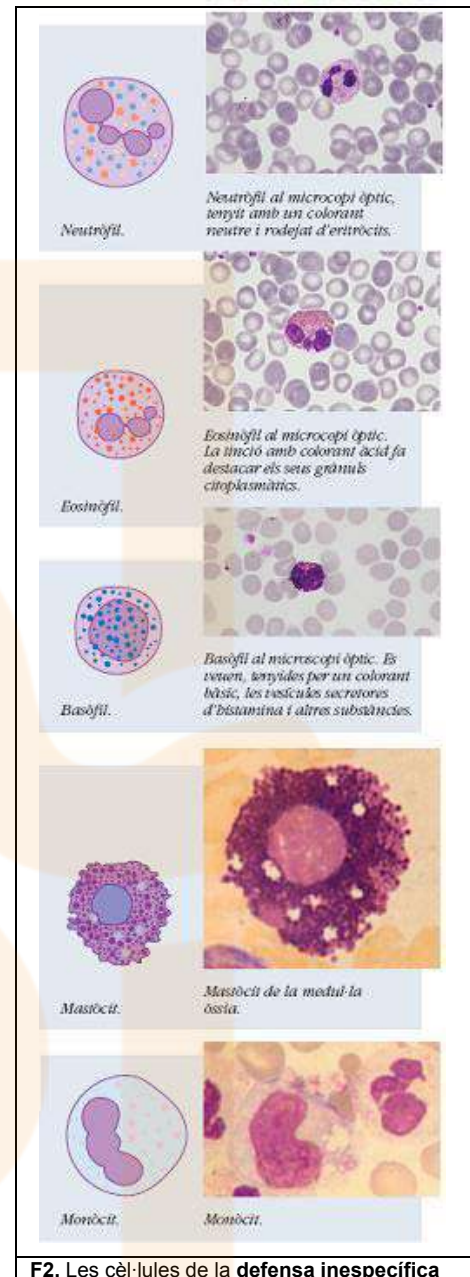
Es troben al sistema circulatori i als teixits. N'hi ha de dos tipus:

- **Monòcits:** tenen entre 10 i 25 µm de diàmetre. Entre 100 i 700 per mm³ de sang. La forma del nucli és arrodonida. Poden sortir dels vasos sanguinis, i llavors esdevenen **macròfags**. La seva funció és fer la fagocitosi.
- **Granulòcits o cèl·lules polimorfonuclears:** Presenten un nucli irregular.
  - **Neutròfils:** Nucli multilobulat; presenten grànuls citoplasmàtics. Diàmetre entre 10 i 15 µm, entre 3 i 6000 per mm³ de sang. Fan la fagocitosi dels bacteris invasors.
  - **Eosinòfils:** Nucli multilobulat i grànuls citoplasmàtics que es tenyeixen amb colorants àcids. Diàmetre entre 10 i 15 µm, entre 100 i 400 per mm³ de sang. Combaten paràsits intracel·lulars i esmoreeixen la resposta inflamatòria.
  - **Basòfils:** Nombrosos grànuls citoplasmàtics, que es tenyeixen amb colorants bàsics. Diàmetre entre 10 i 15 µm, entre 25 i 200 per mm³ de sang. Produeixen substàncies mediadores del procés inflamatori, igual que fan els **mastòcits** als teixits (malgrat pertanyen a línies cel·lulars d'origen diferent). Intervenien en las reaccions al·lèrgiques.

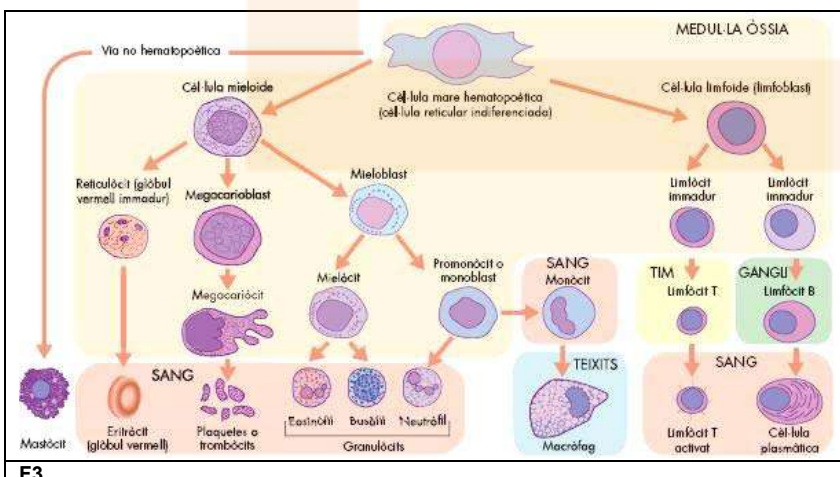
Les **cèl·lules nK** (de *natural killer*, cèl·lules assassines naturals), participen als mecanismes de defensa inespecífics, encara que també als específics. Tenen entre 5 i 15 µm de diàmetre i s'encarreguen d'eliminar les cèl·lules pròpies de l'organisme que són cancerígenes o bé que han estat infectada per virus. Ho fan mitjançant la inducció d'un procés d'**apoptosi** (suicidi) cel·lular.

L'hematopoesi

Totes les cèl·lules sanguínies, inclouint-hi els diferents tipus de leucòcits, tenen el seu origen a la medul·la òssia, a partir de cèl·lules mare hematopoètiques pluripotents (**F2**)

F2. Les cèl·lules de la defensa inespecífica

F3

NOTA PER LA SÍLVIA: Calen 2 canvis al dibuix: la fletxa del mastòcit s'ha de fer sortir de la "cèl·lula mieloide". I de la cèl·lula limfoide s'ha de fer sortir una 3ª via que doni lloc a una cèl·lula nK (directe a sang, sense passar ni per tim ni per gangli limfàtic –on no hi són–)

El sistema de complement

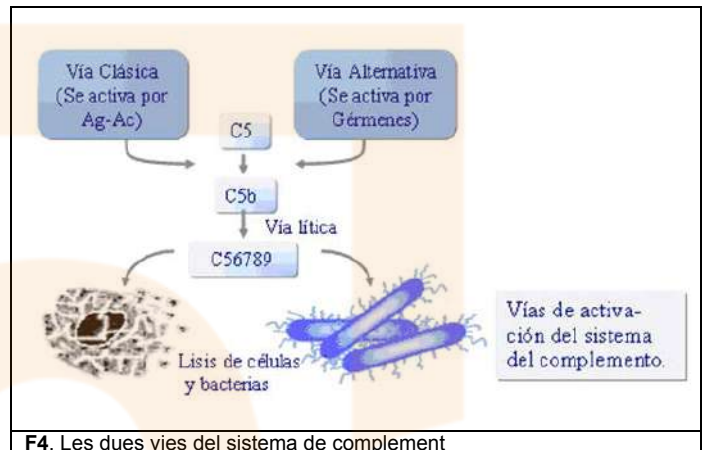
És un conjunt d'unes 20 proteïnes enzimàtiques, que actua seguint un procés en cadena tot produint una resposta molt ràpida i eficaç contra els bacteris (F4).

Els components principals del sistema es designen amb la lletra C (C₁.....C₉). Alguns d'aquests components actuen directament sobre les cobertes de les cèl·lules del microorganisme infeccios, i d'altres actuen estimulant altres vies de les resposta immunitària, amplificant-la.

Té un paper clau, per exemple, en la resposta inflamatòria aguda, així com en l'estímul de la fagocitosi.

Hi ha dues vies d'actuació d'aquest sistema:

- **Via clàssica:** És activada per la unió entre l'antigen i l'anticòs, la proteïna del sistema immunitari que el reconeix específicament.
- **Via alternativa:** És activada per les pròpies cèl·lules del microorganisme infeccios.

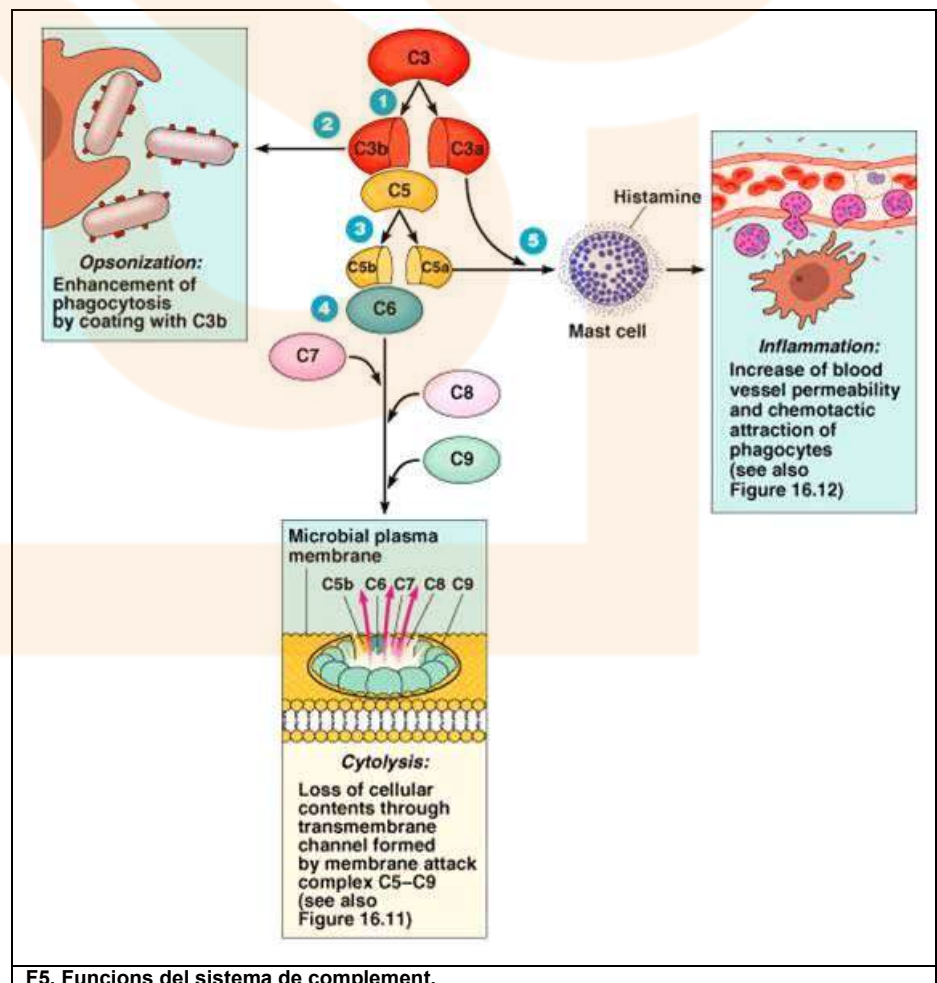

F4. Les dues vies del sistema de complement

Totes dues vies comporten la conversió del component C₅ en C_{5b}, la qual cosa activa la **via lítica**, que acaba comportant la lisi de la membrana cel·lular del microorganisme.

Funcions (F5)

- **Inflamació:** Intervenen els components C3a i C5a. El procés inflamatori incrementa la permeabilitat dels vasos sanguinis, i afavoreix l'atracció de les cèl·lules fagocitàries.
- **Opsonització:** ampliació de la capacitat de fagocitosi mitjançant el recobriment de les cobertes cel·lulars microbianes amb proteïnes del component C3b del complement.
- **Lisi cel·lular bacteriana:** Els components C5b-C6-C7-C8-C9 formen unes estructures similars a porus sobre les membranes bacterianes, provocant la sortida de material intracel·lular i, consegüentment, la mort de la cèl·lula invasora.

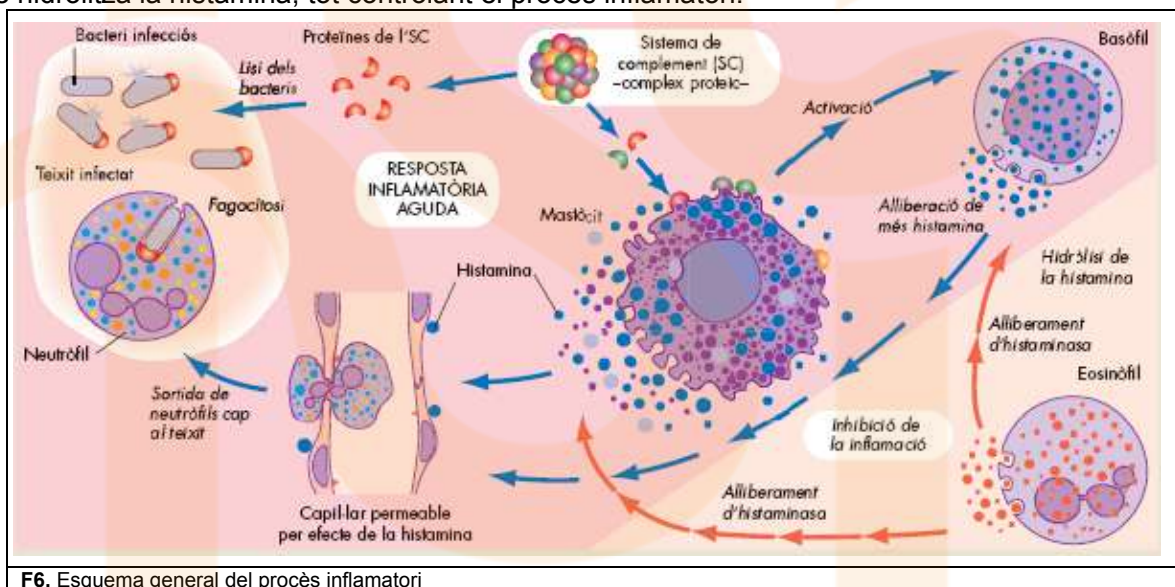
F5. Funcions del sistema de complement.

El procés inflamatori

La resposta inflamatòria pot tenir lloc a qualsevol zona de l'organisme, però és la pell on més s'evidencia. Una simple ferida desencadena un procés molt complex, on intervenen diversos elements:

- **Components cel·lulars:** Mastòcits (als teixits) i basòfils (circulant per la sang) són cèl·lules carregades de grànuls citoplasmàtics amb més de 20 substàncies diferents que estimulen el procés d'inflamació, com a resposta a la seva activació per part de diferents substàncies.
- **Components bioquímics:**
  - **Sistema de complement:** alguns components proteics del sistema de complement s'uneixen específicament a la membrana del mastòcit. També s'hi poden unir substàncies derivades de l'acció del complement.
  - **Histamina:** de les substàncies que secreta el mastòcit o el basòfil, la més important és la histamina, que estimula la vasodilatació i el trànsit de macromolècules de la sang a la zona de la ferida o lesió. El procés desencadena la inflor, l'envermelliment i el dolor de la zona.

Mitjançant un procés de **quimiotaxi** (atracció química), els neutròfils són estimulats a desplaçar-se cap a la zona de la lesió, així com els eosinòfils. Aquests últims, poden produir **histaminasa**, un enzim que hidrolitza la histamina, tot controlant el procés inflamatori.

F6. Esquema general del procés inflamatori

La febre

És un mecanisme immunitari inespecífic, consistent en l'augment de la temperatura corporal entre 1 i 4°C, la qual cosa pot resultar determinant per a la disminució del creixement bacterià i la conseqüent disminució de la infecció, de forma que els altres processos immunitaris puguin actuar amb més eficàcia. La elevació de temperatura es dona com a resposta a una sèrie de substàncies **pirògens endògens** (produïdes per cèl·lules pròpies com ara neutròfils, monòcits-macròfags, cèl·lules endotelials) que provoca que l'hipotàlem elevi el llindar de temperatura corporal. Els pirògens endògens (diverses interleucines i interferons, entre d'altres) es produeixen com a resposta a la presència d'uns **pirògens exògens**, unes substàncies dels bacteris, virus o altres microorganismes causants de la infecció (lipopolisacàrids, proteïnes, toxines diverses).